

En resa till Mälsåker 2010

Skrevs en eftermiddag i augusti 2010. Tappades bort i min dator – och tappades bort på det sätt som endast jag kan!!! Hittades i slutet av mars (2012.) – Men bättre sent...

Till Mälsåker ställde författaren med sin lagvigda kosan en vacker augustidag 2010 – det var några år sedan vi senast var där. Det är ju en sådan här liten utflykt som man så gärna gör i ett "somrigt" nära grannskap. Mälsåker lockade med utställningen "Den Glömda Armén" – och tankarna fanns och finns förstås många kring vårt brödrafolk – kanske reflektionerna bäst kommer till sin rätt om man idag läser Charlotte Sjöstedts fina skildring – I skuggan av ett hjälteland. Den kända bilden från Nybergsund av Kung Haakon och kronprins Olav när man söker betäckning för de tyska bomberna anas i sinnet – man tänker nog också på den stackars kn Påhlgren när Kung Haakon resignerat överlämnade telefonluren på morgonen den 13 april.

Mälsåker – denna fantastiska pärla, Nikodemus Tessins kanske förnämsta privatbyggnad vilken erbjuder så mycket för framförallt konsthistorikern men också för den militärhistoriskt eller vapenhistoriskt intresserade inte minst i den nu pågående utställningen om Harrys gossar.

Harry (Revolver-Harry) Söderman nedan med kulsprutepistolen över axeln. Harry eller "docenten" var en legend på många sätt – inte minst som kriminolog samt skapare av "Den Glömda Armén". Under "hälsohemmens" täckmantel skapades en unik "armé". Utställningen är spännande – bilderna många, jag letar efter just min bild och där, där är den ju - bilden på granatkastaren – det är klart att just den skulle vara med för Söderman omgav sig med duktigt folk och den unge "skaparen" var duktig – en av de absolut bästa, kanske arméns bäste tekniker under 40, 50- o 60 talen.

Mälsåker var också platsen för ingenjör Åke Sjögren – en av de berömda Filipstadsbröderna - bilden nedan talar ju för sig själv och visar något för finsmakaren – Sjögrens halvautomat! Slottet, i fonden för brodern Axels vackra skapelse och visst är väl en "sjögrenare" vacker --- några duvserier en eftermiddag eller kväll i seklets början. Carl Axel Theodor Sjögren var den vackra skapelsens upphovsman, ingenjör och konstnär.

Mannen till vänster på bilden torde vara slottsherren själv, ingenjör Åke Sjögren medfinansiär av broderns "Auto"

Åke Sjögren var bergsingenjör, mineralog, äventyrare samt samlare av arkeologiska och etnografiska föremål.

Efter sitt giftermål med Mary Landzert hade Åke Sjögren inköpt Mälsåker 1896. Sjögren blev en vitamininjektion för trakten under sin tid som slottsherre. En mönstergill jaktvård bedrevs, en jägarskola inrättades och Mälsåker blev vida berömt inte minst för sitt rika viltbestånd.

Sjögrens halvautomat tillhör de klassiska jaktvapnen och tanken var också att militära vapen så småningom skulle utvecklas. Det kom dock att stanna vid halvautomaten

vilken kom att tillverkas i Handvapenverkstäderna i Köpenhamn i ett antal av drygt 5000 st.

erandet af Sjögrens automatgevär följt en alldeles motsatt princip. Man har nämligen ansett och detta med rätta, att damm och annan orenlighet aldrig fullständigt kan förhindras intränga i mekanismen, hvadan det därför är fördelaktigare, att alla större glidytor äro öppna och lätt tillgängliga.

Mekanismens gång.

I motsats mot Browning äro hos Sjögrens automatgevär pipan och stocken *örörligt och fast förbundna vid hvarandra*. Slutstycks-kappan med däri inneliggande slutstycke utträttar allt det arbete, som fordras för hylsans utkastande och gevärets förberedande för ny skottlossning.

Vid denna fungerar mekanismen på följande sätt:

Vid aftryckarens förande bakåt sänkes aftryckarestången, hvarigenom äfven tändstiftsspärren neddrages, lämnande tändstiftet fritt att under slagfjäders påverkan kastas framåt mot tändhatten.

Vid skottlossningen rekylerar geväret, men den rörliga slutstycks-kappan följer på grund af sin tröghet till en början icke denna rörelse. Härigenom kommer hon tvärtom att i förhållande till geväret göra en framåtgående rörelse, hvarvid slagfjäders spännes, och rekylfjäders sammantryckes. Genom denna fjäders omedelbart därpå följande utvidgning föres slutstycks-kappan bakåt, därvid utlösande slutstyckets förregling, hvarpå detsamma medföljer slutstycks-kappan. Slutstycket drager därvid patronhylsan med sig och fasthåller densamma, tills den påverkas af utkastaren. Slutstycks-kappan berör, vid rörelsen bakåt, rekylbufferten, och slutningsfjäders spännes.

Vid rörelsen bakåt medföljer äfven patronhållaren, hvilken åverkar patronföraren, som uppför den ur magasinet kommande patronen. Denna patron löser patronförarspärren hvil-

ken hindrade slutstycks-kappans återförande till stängdt läge eller mekanismens slutande. Skulle sålunda magasinet vara tomt, och någon ny patron ej därur framkomma, stannar mekanismen öppen och varskor sålunda skytten om detta förhållande.

Magasinet.

Magasinet rymmer fyra patroner, hvarjämte i dessutom kan införas direkt i patronläget, hvadan skytten har 5 skott till sitt förfogande.

Slagfjäders.

Slagfjäders aktion är, på grund af den korta väg stiftet har att tillryggalägga, synnerligt snabb och aftrycket mjukt och behagligt.

Laddning.

Spänn slagfjäders genom att vrida slagstiftsspännaren ett kvarts hvarf uppåt, samt för den åter till utgångsläge. Se efter att säkringsknappen på kolfhalsen är i säkringsläge, d. v. s. i sin bakre ställning, och visande bokstafven »S».

Drag med högra handen slutstycks-kappan bakåt, till dess den stannar mot rekylbufferten.

Inlägg en patron i den öppnade lådan, samt tryck patronförarspärren uppåt. Denna spär är synlig på patronförarens undre sida. Härmed stänges mekanismen och patronen införas i patronläget. (Se fig. 1.) Geväret är nu laddadt.

Magasinet fylles genom patronernas införande efter hvarandra i magasinet å gevärets undre sida, hvarvid patronföraren för hvarje gång föres uppåt genom att med patronens främre ända trycka emot patronförarspärren. (Se fig. 2.)

En unik konstruktion – utdraget ovan visar en särpräglad lösning.

Sjögrens halvautomat var ett mycket gott vapen – en god konstruktion tillverkad vid ett synnerligen välrenommerat företag – reservdelar samt reparationer tillhandahölls och utfördes fram till 1970-talet.

1955 skänktes en förnämlig samling vapen av Sjögrens system till Armémuseum av sonen civilekonom Gunnar Sjögren. Eskilstuna Museer äger en pistol system Sjögren.